

Onderzoek gebruik leermiddelengids

Oktober 2020

Colofon

Uitgave: oktober 2020

Door:

In opdracht van SPN kernteam de Bibliotheek *op school*

Inleiding

De Bibliotheek *op school* richt zich m.b.t. informatievaardigheden op groep 5 tot en met 8 van het primair onderwijs, het vmbo, mbo, havo en vwo. Met een zoekmachine is het mogelijk om leermiddelen op inhoud en inzetbaarheid met elkaar te vergelijken en te selecteren. De leermiddelen uit de zoekmachine zijn ook samengebracht in een leermiddelengids. Hierin zijn de verschillende criteria aan de hand waarvan de leermiddelen worden beschreven in één oogopslag inzichtelijk gemaakt aan de hand van iconen. In deze beknopte rapportage worden de uitkomsten beschreven van een onderzoek naar het gebruik van de leermiddelengids.

De respons

In totaal hebben 94 mensen de vragenlijst ingevuld. Het overgrote deel is werkzaam in de bibliotheek (n=89; 95%). De overige 5 zijn werkzaam in het onderwijs (5%).

De resultaten

Achtergrondkenmerken

Aan de respondenten is gevraagd in welke functie ze werkzaam zijn. Het overgrote deel van de respondenten is werkzaam als lees-mediaconsulent of als educatiemedewerker. Functies die ook genoemd zijn, zijn o.a. specialist jeugd, onderwijsspecialist en teamleider.

Zoals gezegd werkt een grote meerderheid van de responsgroep in de bibliotheeksector, werkt hier gemiddeld 16 jaar en heeft een gemiddelde leeftijd van 47 jaar.

De meeste respondenten komen uit Overijssel, Noord-Brabant, Friesland en Noord-Holland. Uit de provincies Flevoland, Gelderland, Utrecht en Limburg komen (vrijwel) geen respondenten.

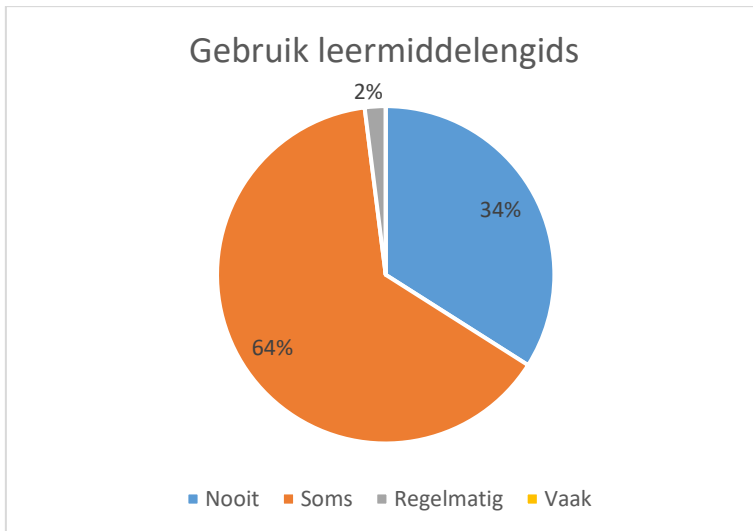
De leermiddelengids

56 procent van de respondenten is bekend met de leermiddelengids informatievaardigheden.

De respondenten zijn hier mee bekend geraakt door:

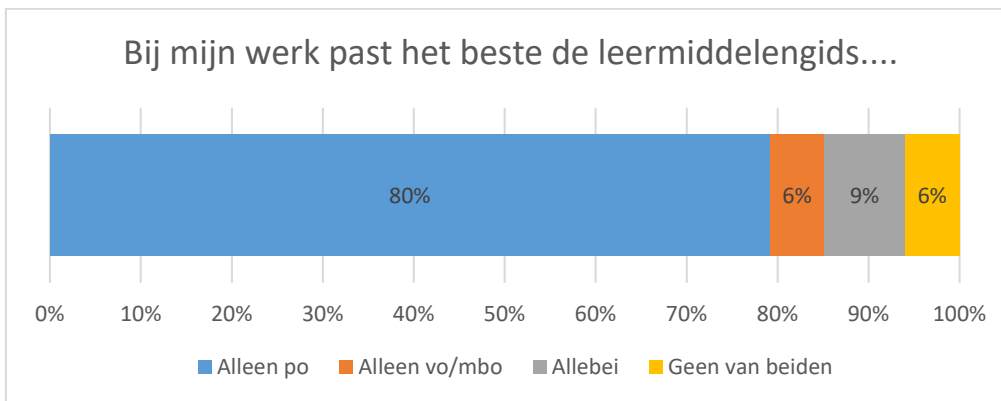
- dBos (website, toolkit, landelijk team); 18x
- zijn of haar werkzaamheden; 9x
- collega's; 5x
- overig; 15x (bijvoorbeeld de brochure, deze vragenlijst, werkgever, zoeken naar aanbod, internet)

Aan de respondenten die de leermiddelengids kennen (n=53) is gevraagd hoe vaak ze deze gids gebruiken. Ongeveer een derde deel van de responsgroep heeft aangegeven de leermiddelengids nooit te gebruiken en twee derde deel gebruikt de gids soms. Er is 1 respondent die aangeeft de gids regelmatig te gebruiken.

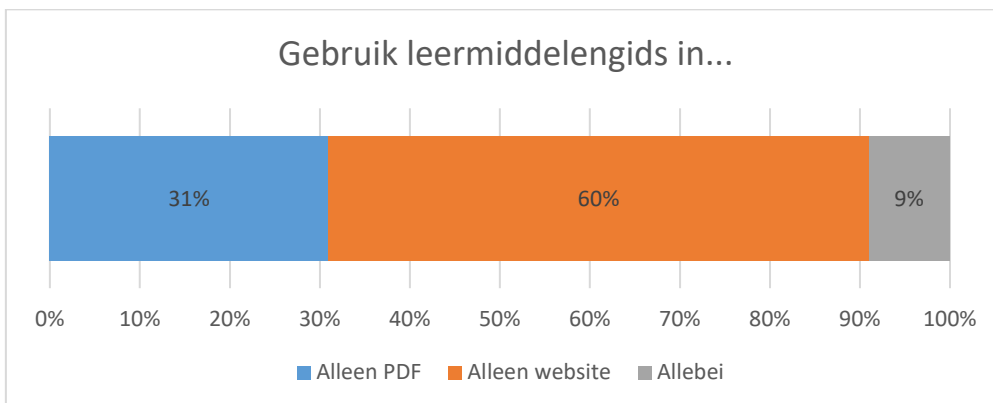
Figuur 1. Gebruik leermiddelengids bij respondenten die bekend zijn met de leermiddelengids

Aan de respondenten die de leermiddelengids kennen en gebruiken (n=35) is gevraagd of ze die voor het po en/of voor het vo/mbo gebruiken.

Figuur 2. Gebruik leermiddelengids po en/of vo/mbo bij respondenten die bekend zijn met de leermiddelengids en deze gebruiken.

De leermiddelengids voor het primair onderwijs past het best bij een groot deel van de responsgroep (80%). Bij een paar respondenten past de vo/mbo variant beter en ook een klein deel gebruikt beide varianten voor het werk. 2 respondenten geven aan dat geen van beiden past bij het werk dat zij verrichten.

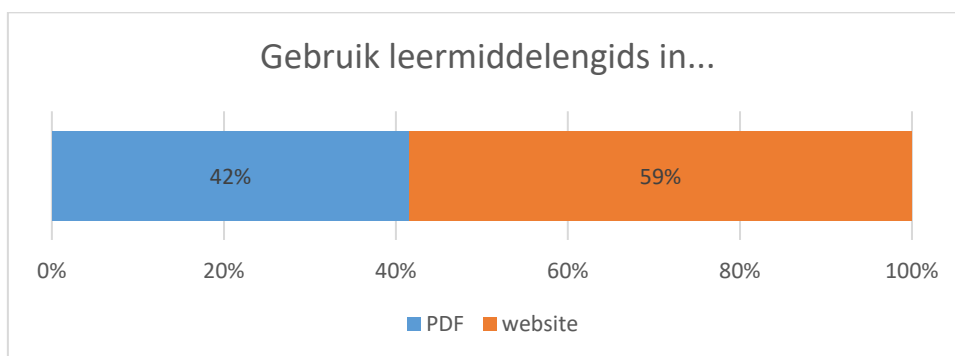

Figuur 3a. De vorm waarin de leermiddelengids gebruikt wordt bij respondenten die bekend zijn met de leermiddelengids en deze gebruiken.

De website als vorm waarin de leermiddelengids gebruikt wordt heeft de voorkeur van 60 procent van de respondenten en ruim 30 procent geeft de voorkeur aan de pdf. Er is een groepje van 9 procent die beide vormen gebruikt.

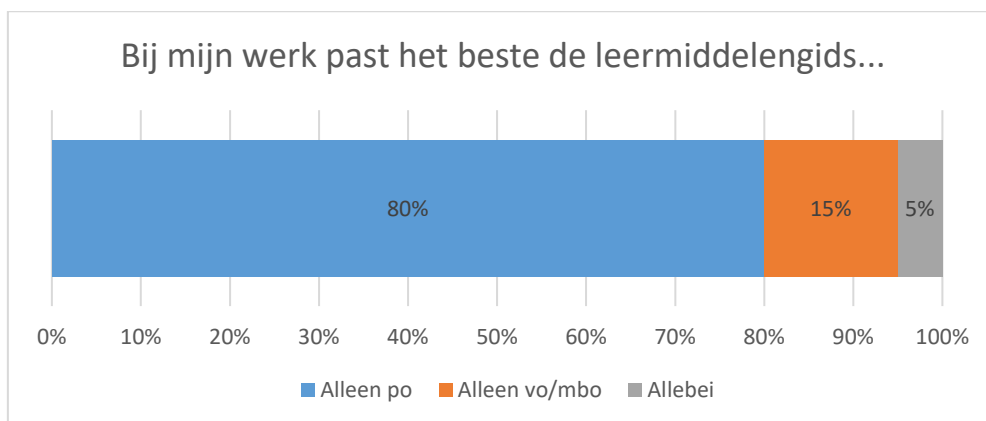
Behalve de leermiddelengids zijn er nog andere manieren om aan informatie te komen over de leermiddelen informatievaardigheden. Aangegeven wordt dat de websites mediawijzer.net, kennisnet, FutureNL en biebtobie worden gebruikt. En verder worden o.a. netwerken ingezet en wordt via google gezocht.

Aan de respondenten die de leermiddelengids niet kennen is gevraagd om de leermiddelengids op de bibliotheek op school te bekijken, zowel in pdf als op de website. Hierover zijn een paar vragen gesteld.

Figuur 3b. De vorm waarin de leermiddelengids gebruikt wordt bij respondenten die nog niet bekend zijn met de leermiddelengids, maar deze voorafgaande aan deze vragen hebben bekeken.

Gevraagd is of de voorkeur uitgaat naar de pdf of naar de website. 42 procent geeft aan de voorkeur te hebben voor de pdf en 59% bekijkt de leermiddelengids liever op de website.

Figuur 4. Gebruik leermiddelengids po en/of vo/mbo bij respondenten die niet bekend zijn met de leermiddelengids.

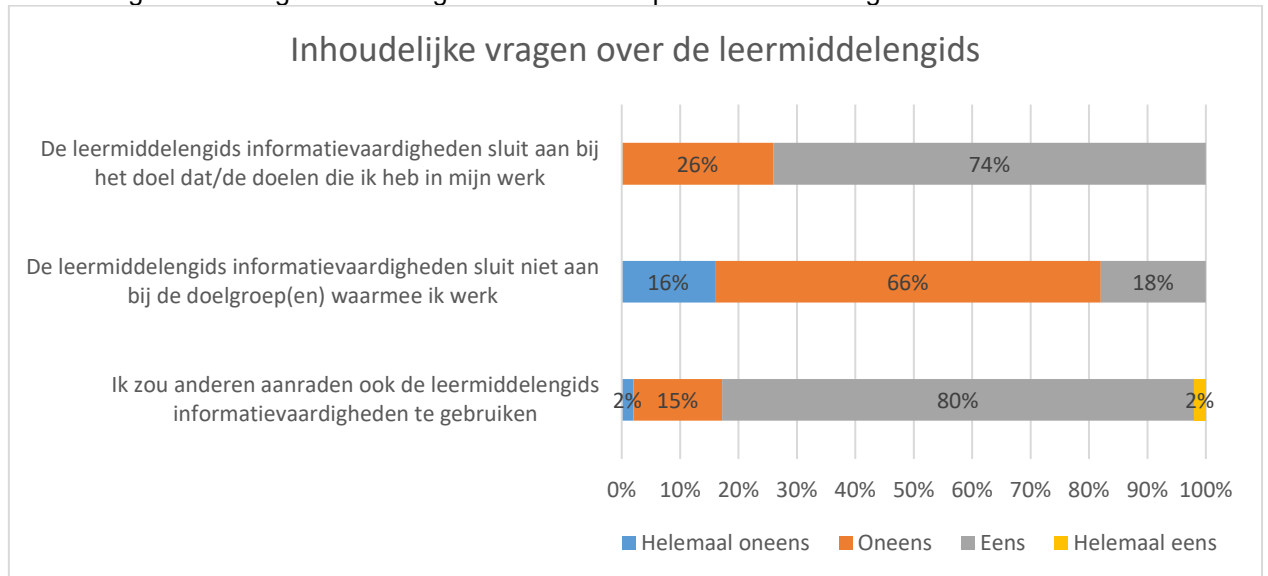
Vervolgens is gevraagd welke gids het beste aansluit bij het werk. Voor het overgrote deel sluit de leermiddelengids voor het po het beste aan, voor 15 procent is dit de gids voor het vo/mbo en 2 personen geven aan dat beide gidsen goed aansluiten.

90 procent van de respondenten die de leermiddelengids nog niet kennen, geven aan dat deze gids in de toekomst van pas kan komen voor het werk, de overige 10 procent zijn die mening niet toegedaan.

Diegene die van mening zijn dat de gids van pas kan komen zijn van mening dat de gids een fijne, handige en bruikbare tool kan zijn, zeker om de scholen te informeren over de mogelijkheden. Er zijn ook een paar respondenten die twijfelen over de bruikbaarheid.

Inhoudelijke vragen

Het vervolg van de vragen is alleen gesteld aan de respondenten die de gids al kennen.

Figuur 5. Inhoudelijke vragen over de leermiddelengids voor de respondenten die de gids kennen.

74-82 procent van de respondenten is positief over de inhoudelijke items die zijn voorgelegd. Het minst positief is men over de aansluiting van de gids bij de doelen in het werk.

Over het inhoudelijke aspect van de leermiddelengids is nog een aantal opmerkingen geplaatst die in onderstaand overzicht staan.

De leermiddelen zijn erg bibliotheekgericht en bovendien zijn veel van de activiteiten gericht op inzet door bibliotheekmedewerkers.

Bibliotheek Rotterdam heeft nauwelijks uren om informatievaardige activiteiten uit te voeren in de school en vindt dat de verantwoordelijkheid voor informatievaardigheden bij het onderwijs ligt. Als bibliotheek hebben we een ondersteunende en adviserende rol.

De leermiddelengids bevat vaak verouderde tips.

De leermiddelengids geeft een mooi overzicht van mogelijkheden maar is natuurlijk nooit uitputtend en daarom niet de enige bron.

De zoektocht met scholen naar hoe digitale geletterdheid te implementeren vergt meer dan een databank met producten.

Door Corona nog niet veel praktische ervaringen.

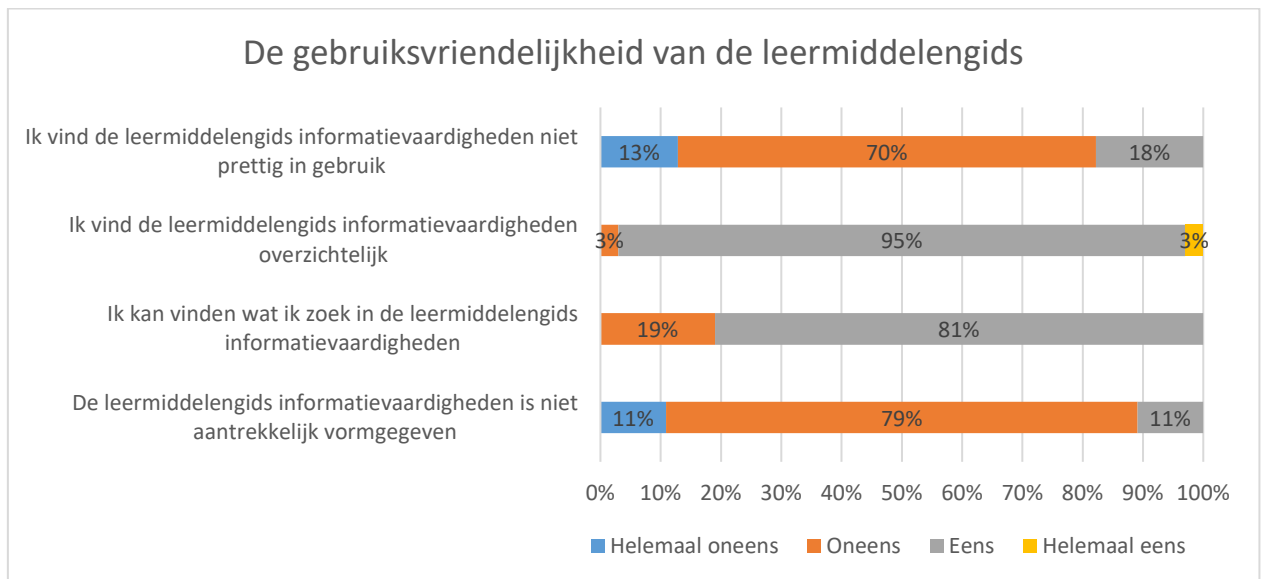
Echter: met weinig achtergrondinfo/ervaring en scholen met een weinig specifieke vraag/weinig ervaring is het een erg grote bult aan informatie en ontstaat snel het gevoel van door de bomen het bos niet meer zien.

Futerenl.org biedt de informatielessen gratis aan.

Geen vernieuwende zaken.

Het is eigenlijk een handige gids, maar eerlijk gezegd denk ik er niet vaak aan! Voor onze doelen/klanten op dit moment ook niet relevant (of dus missend), maar wel goed om bewust van het bestaan te blijven!
Ik gebruik de leermiddelen gids op onderdelen.
Ik gebruik het eigenlijk minder dan ik zou kunnen. Doordat ik er nu op gewezen werd, bedacht ik weer dat het eigenlijk heel nuttig is en méér gebruikt kan worden.
Ik gebruik het te onregelmatig om er echt een goed gefundeerd beeld van te hebben, maar ziet er goed uit!
Ik vind dat wij als Leesconsulenten en mediacoaches hierin een rol hebben om het onderwijs (docenten en mediathecarissen) hiervan op de hoogte te brengen.
Informatievaardigheidslessen worden door iemand anders voor mij gemaakt.
Maar. Er is niet zoveel vraag vanuit het onderwijs aan bibliotheken naar lessen informatievaardigheden. Vaak hebben de scholen zelf informatievaardigheden in eigen programma's. Wel vinden scholen het fijn als er van buitenaf af en toe een impuls gegeven wordt rond informatievaardigheden. Dat kan de bieb zijn met speelse workshops. In de praktijk op de scholen gebruiken we als bibliotheek zelf ontwikkelde of door collega's uit andere biebs ontwikkelde workshops die naar eigen wens aangepast en geüpdatet worden. Ps. Wat is het aanbod toch ongelooflijk groot. En dat alleen dus al op dit ene onderdeel van de vier aspecten van Digitale Geletterdheid. Wel mis je de optie reviews. Daar kan je uit halen of en op welke wijze elk product uit de gids bevat. D.w.z. Geen reacties = Niemand doet er iets mee / dood aanbod. Of negatieve reacties / niet stimulerend aanbod voor kinderen en leerkrachten. Of positieve reacties. Ik ga er overigens vanuit dat het aanbod langzaamaan volledig gratis wordt. Grote organisaties ontdekken dat dit een mooie maatschappelijke bijdrage is.
Op mijn school hebben ze voor deze onderdelen zelf een doorlopende leerlijn ontwikkeld.
Weet niet zo goed wat ik hier aan zou hebben. we hebben een provinciaal aanbod, en dan zijn er al keuzes gemaakt wat er in de groepen gebruikt wordt. ik heb tot nu toe ook geen vragen van scholen hiernaar gehad.
Wij hebben ons eigen aanbod voor mediawijsheid met projecten rond nepnieuws, profielwerkstukken, robotica, VR-omgeving ontwerpen. Zie: obgz.nl/voortgezet-onderwijs
De gids geeft een goed overzicht van alles wat er beschikbaar is, maar maakt tegelijkertijd een beetje 'wiebelig': er is zo veel, vanuit verschillende perspectieven en vanuit heel veel verschillende aanbieders die zeggen en denken dat wat zij aanbieden hét antwoord biedt op wat de scholen willen. Daarbij zal niemand ongelijk hebben, maar zorgt het naar mijn idee wel voor 'keuzestress' bij docenten.
Waar we in onze nieuwsbrief en tijdens onze accountgesprekken wel aandacht aan geven is Doejedigding. Aangezien we daar als bibliotheek geen rol in hebben, is het vooralsnog niet duidelijk of scholen in ons werkgebied daar al gebruik van maken.
Wordt wel te weinig onder de aandacht gebracht
Zelf gebruik ik hem niet.

Vragen over de gebruiksvriendelijkheid

Figuur 6. De gebruiksvriendelijkheid van de leermiddelengids voor de respondenten die de gids kennen.

De gebruiksvriendelijkheid van de leermiddelengids wordt op alle bovenstaande punten positief gewaardeerd. 80-90 procent oordeelt positief. Het minst positief is men over het kunnen vinden wat gezocht wordt in de leermiddelengids.

Over de gebruiksvriendelijkheid van de leermiddelengids is nog een aantal opmerkingen geplaatst die in onderstaand overzicht staan.

De gids geeft heel veel info.

Het is veel meer info dan ik nu nodig heb. Nu gebruik ik hem om heel snel even te kijken wat er allemaal op de markt is en wat het kost.

Het feit dat ik het niet aantrekkelijk vind heeft dus meer met de veelheid te maken dan met de vormgeving op zich.

De pdf is te groot om te printen en te onderhoudsgevoelig om aan te schaffen. Mag van mij wel uit het assortiment en helemaal focussen op de website.

Dubbele ontkenningen in een vragenlijst leveren verwarring op! Ik ben het oneens met de stelling dat de gids niet aantrekkelijk is vormgegeven...

Er zit nogal wat overlap in de aangeboden producten. Daardoor ontstaat een soort gevoel van 'door de bomen het bos....'

Het is een vrij statisch document, op zich staat alles op internet.

Het is teveel. Misschien digitaal maken en kunnen zoeken op Gratis en Funfactor en het achterlaten van reviews. Wat is het aanbod toch ongelooflijk groot. En dat alleen dus al op dit ene onderdeel van de vier aspecten van Digitale Geletterdheid. Je mist reacties van gebruikers die je aangeven of de workshops lekker lopen en enthousiasmeren. Daar kan je uit halen of en op welke wijze elk product uit de gids bevalt. D.w.z. Geen reacties = Niemand doet er iets mee / dood aanbod. Of negatieve reacties / niet stimulerend aanbod voor kinderen en leerkrachten. Of positieve reacties. Ik ga er overigens vanuit dat het aanbod langzaam volledig gratis wordt. Grote organisaties ontdekken dat dit een mooie maatschappelijke bijdrage is.

Ik gebruik hem niet, waarschijnlijk mede door tijdgebrek en door het feit dat hij bij mij te weinig voorbij komt.

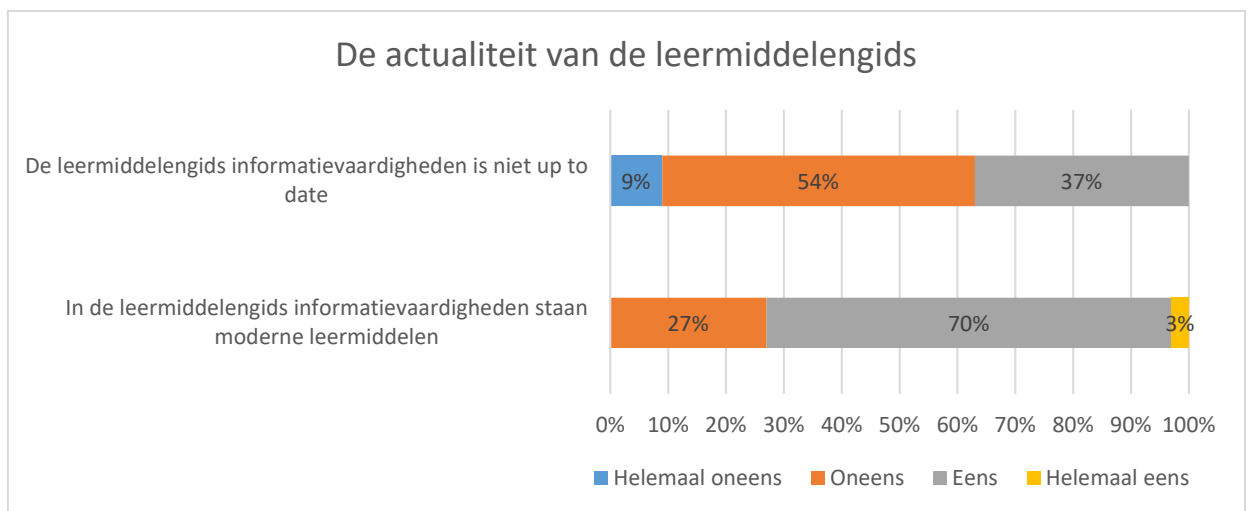
Ik vind het jammer dat het zwaartepunt bij dBos steeds blijft hangen op informatievaardigheden. Waarom niet een totaal aanbod op basis van Digitale Geletterdheid; de onderdelen ICT vaardigheden en Computational Thinking, Mediawijsheid per onderdeel toevoegen.

Ik vind het lastig dat je veel moet scrollen om de juiste info te vinden. Het zou handiger zijn als hij geïntegreerd zit op een site.

Qua vormgeving is er niks mis... dingen verouderen waardoor een papieren versie uit de tijd lijkt. Belangrijk is dat we het onderwijs als uitgangspunt nemen en niet de bibliotheekbranche.

Zie eerder: de gids is overzichtelijk vormgegeven, maar tegelijkertijd een vergaarbak voor alles wat beschikbaar is.

De actualiteit van de leermiddelengids

Figuur 6. De actualiteit van de leermiddelengids voor de respondenten die de gids kennen.

Over de actualiteit zijn de respondenten wat minder tevreden dan over de voorgaande aspecten van de leermiddelengids. Ruim een derde deel geeft aan dat de gids niet up to date is. Over dat er in de gids moderne leermiddelen staan is bijna drie kwart het (helemaal) eens.

Over de actualiteit van de leermiddelengids is nog een aantal opmerkingen geplaatst die in onderstaand overzicht staan.

Actuele bijsturing van projecten is wel aan te raden.

Ben niet goed genoeg op de hoogte (shame)

De actualiteit van de gids is echt noodzakelijk. Hij moet - zeker online - bijna continu onderhouden worden.

De gids al lang niet gebruikt dus geen mening over vormgeving of actualiteit.

Er staan nieuwe lesmaterialen in, maar de oude staan er ook nog in. Die zou ik eruit halen, vooral omdat er zoveel verandert op het gebied van media in een korte tijd.

Er staan relatief veel leermiddelen in die uit een methode komen.

Er staat oude meuk tussen. Maar die is niet als dusdanig te herkennen. Sommige boekjes zijn al jaren geleden afgeschreven. Het online gratis aanbod is actueler.

Ik heb het idee dat er inmiddels een paar zaken zijn veranderd (bijv LerenDoenMaken is deels betaald).

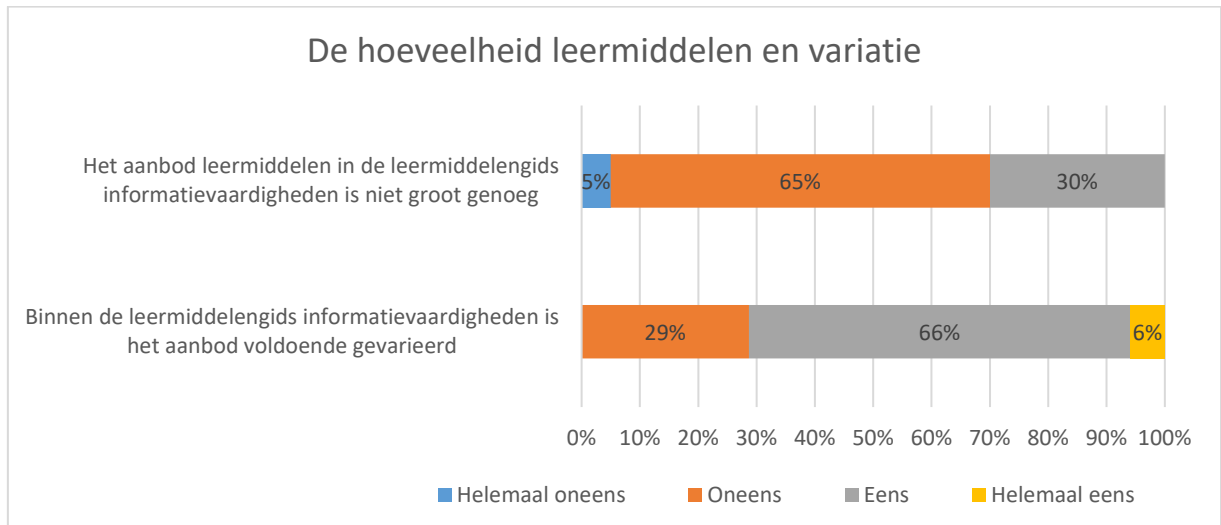
Ik heb niet genoeg inhoudelijke kennis om dit te kunnen beoordelen.

Maak er helaas geen gebruik van.

Tja....

Wat informatie in de gids aangetroffen die ik zelf gedateerd zou willen noemen.

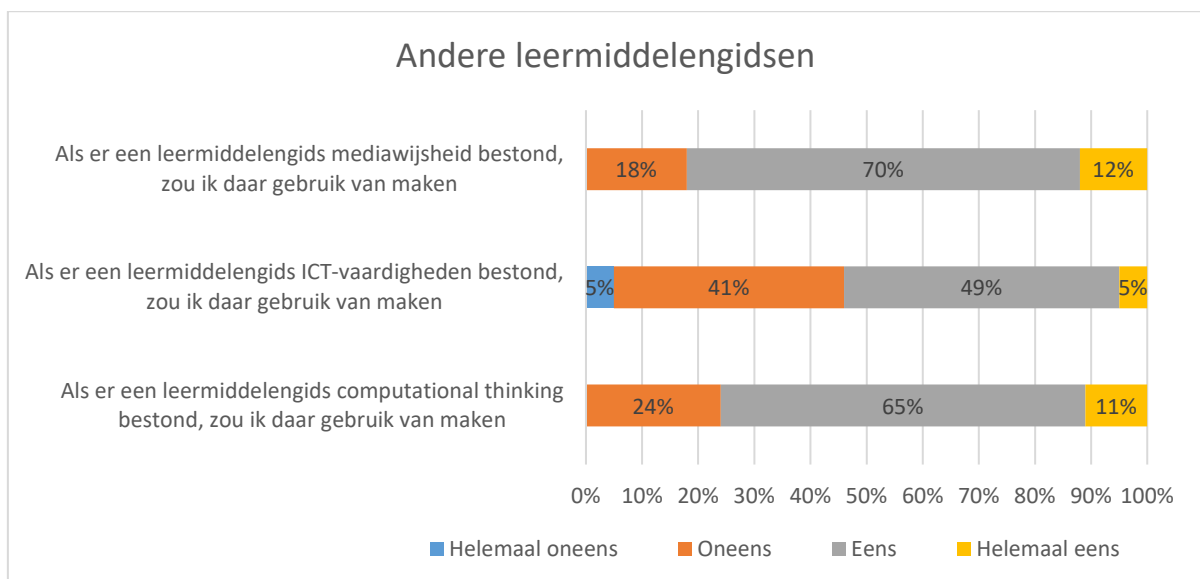
De hoeveelheid leermiddelen en variatie

Figuur 7. De hoeveelheid leermiddelen en variatie voor de respondenten die de gids kennen.

70 procent van de respondenten is van mening dat het aanbod leermiddelen in de gids groot genoeg is en een ongeveer even grote groep heeft aangegeven dat het aanbod voldoende gevarieerd is.

Andere leermiddelengidsen

Figuur 8. Interesse voor andere leermiddelengidsen voor de respondenten die de gids kennen.

Er is vrij veel interesse voor leermiddelengidsen voor mediawijsheid en computational thinking (76-82%). Voor een leermiddelengids ICT-vaardigheden is minder interesse, maar toch nog iets meer dan de helft van de responsgroep heeft aangegeven dit wel te zien zitten.

Hieronder staat hier nog een aantal opmerkingen weergegeven.

.... ervan gebruikmaken is wel heel breed: ik zou ernaar verwijzen naar scholen toe.

Fijn dat deze vraag ertussen staat :-)!!!!

Het aantal producten in het aanbod is niet het probleem. Het probleem is dat het niet digitaal doorzoekbaar is. Je kunt er niet met online zoekvaardigheden in zoeken. Old school. En zelfs het pdf is nauwelijks op onderdelen digitaal doorzoekbaar. De speciaal bedachte logo's moet je als scrollend scannen. Dat duurt oneindig lang. Logo's kun je niet met Ctrl F doorlopen. Met trefwoorden kan dat wel.

En natuurlijk moeten er ook gidsen komen voor de andere drie aspecten van Digitale geletterdheid. Met onderscheid in losse workshops BSO-style en aansluitende workshops PO-style

Ik heb de vragen niet beantwoord omdat deze er al lang hadden moeten zijn.

Ik vind deze vragen lastig te beantwoorden, omdat ik de leermiddelengids informatievaardigheden nog niet actief genoeg gebruikt heb om een goed oordeel te kunnen vormen. Zou een beslisboom helpend zijn? Waardoor je niet alle info te zien krijgt, maar slechts een deel??

Ik vind het juist prettig dat alle onderdelen van digitale geletterdheid in 1 gids staan.

Ik weet niet of ik andere leermiddelengidsen zou gebruiken. Misschien wel. Ik zou niet invullen, als die optie erbij stond.

Ik zou computational thinking en mediawijsheid 1x doornemen en eruit halen wat ik nodig acht. Maar nogmaals: als je een goede website maakt met verwijzing naar al die onderdelen en diverse sites waar de info op staat zou dat een mooier tool zijn.

Ik zou het integreren in een leermiddelengids Digitale Geletterdheid. Dit is ook het vak dat in het nieuwe curriculum opgenomen gaat worden.

Overzicht is vooral handig voor de scholen. nieuwe methoden erin lijkt me een 'must'. mediawijsheid is een onlosmakelijk onderdeel van gebruik van leermiddelen. bewust gedrag, er mee leren omgaan.

Ten slotte konden respondenten aangeven wat ze zouden willen verbeteren aan de leermiddelengids. Hieronder een overzicht van de antwoorden.

Digitaal doorzoekbaar

Kunnen selecteren op:

Gratis

Online alles aanwezig of downloadbaar en printbaar (Zie de lessen van Skillsdojo)

Losse workshops geschiktheid als BSO en PO activiteit

Lessen die zelfstandig uitgevoerd worden.

Lessen klassikaal gegeven worden

Digitale versie lijkt me beter, voor scholen een overzichtelijk overzicht, op 1 of 2 x A4 formaat: informatievaardigheden is iets wat nog wel in moet slijten bij scholen, wat te doen en welke methode is goed voor de schoolpopulatie.

Een actuele en digitale leermiddelengids digitale geletterdheid en dus niet alleen gericht op informatievaardigheden.

Samengesteld in samenwerking met kennisnet en SLO. Het onderwijs is leidend. Daar zitten de experts.

Niet alleen activiteiten die bibliotheekmedewerkers moeten uitvoeren, maar juist programma's die het onderwijs zelf kan gebruiken.

Zij zullen digitale geletterdheid moeten integreren in hun curriculum.

Een hulpmiddel om scholen te helpen en te ondersteunen.

Een breder aanbod, op alle gebieden van Digitale geletterdheid.

Een selectie maken uit aanbod waardoor een heldere doorlopende leerlijn ontstaat met minder overlap.
Ik begrijp dat het een 'onpartijdig' overzicht moet zijn, maar eigenlijk zou het fijn zijn als iemand er een oordeel over de leermiddelen gaf, bijv in de afweging kosten/actualiteit/gebruiksvriendelijkheid. Of een soort korte reviews erbij.
Ik ken het product dus niet goed genoeg. Wij hebben als bieb ons eigen aanbod dat w de scholen aanbieden.
Ik mis de lessen/ programma's die bibliotheken aanbieden. Het zou zo fijn zijn als we een overzicht hebben van wat bibliotheken aanbieden, zodat we daar contact me op kunnen nemen en samen dingen kunnen doen/ uitwisselen. Verder komen er steeds meer methodes waar digitale geletterdheid een onderdeel van is. Bijv. Faqta. het zou handig zijn om ook een overzicht van lesmethodes te hebben waarin aandacht wordt besteed aan digitale geletterdheid.
Ik zou een aanklikbare online versie handig vinden. Dus niet zoals nu in een PDF-format.
Kijk kritisch naar uitgifte data van diverse naslagwerken. Ik mis een link naar de site van jeugdbieb. Prima site om informatie op te zoeken. Deze site staat ook in de portal van schoolWise. Niet elke school maakt gebruik hiervan, maar het kan een goede toevoeging voor het onderwijs zijn om te zoeken in diverse bronnen.
Meer bekendheid aan geven.
Meer ruchtbaarheid aan geven zodat we het bestaan er van blijven opmerken!
Toevoegen alle onderdelen Digitale Geletterdheid.
Vormgeving in bijvoorbeeld een voorbeeld, hoe ziet het project eruit en wat kan je ermee?